

EUROOPA KOHTU OTSUS

7. mai 1987*

(Tribunale di Milano eelotsusetaotlus)

(Banaanide tarbimismaks)

[...]

Kohtuasjas 193/85,

mille esemeks on Euroopa Kohtule EMÜ asutamislepingu artikli 177 alusel Tribunale di Milano (Milano ringkonnakohtu) esitatud taotlus, millega soovitakse saada nimetatud kohtus pooleli olevas vaidluses järgmiste poolte vahel:

Cooperativa Co-Frutta Srl

ja

Amministrazione delle Finanze dello Stato

eelotsust EMÜ asutamislepingu artiklite 9, 12 ja 95 ning üldise tolli- ja kaubanduskokkuleppe (GATT) III artikli tõlgendamise kohta,

EUROOPA KOHUS,

koosseisus: koja esimees presidendi ülesannetes Y. Galmot, kodade esimehed C. Kakouris, T. F. O'Higgins ja F. Schockweiler, kohtunikud G. Bosco, T. Koopmans, O. Due, U. Everling, K. Bahlmann, R. Joliet ja G. C. Rodríguez Iglesias,

kohtujurist: C. O. Lenz,

kohtusekretär: vanemametnik H. A. Rühl,

arvestades kirjalikke märkusi, mille esitasid:

põhikohtuasja hageja Cooperativa Co-Frutta Srl, esindaja: Wilma Viscardini Donà, Padova advokatuur,

Itaalia Vabariigi valitsus, esindaja: vaidlusaluste diplomaatiliste küsimuste osakonna juhataja Luigi Ferrari Bravo, keda abistas *Avvocato dello Stato* Sergio Laporta,

Euroopa Ühenduste Komisjon, esindajad: komisjoni õigusnõunik Johannes Føns Buhl ja õigustalituse ametnik Enrico Traversa,

* Kohtumenetluse keel – itaalia.

võttes arvesse kohtuistungit ja lisaks 17. juuni 1986. aasta kohtuistungit ettekannet, olles 16. oktoobri 1986. aasta kohtuistungil kuulunud ära kohtujuristi arvamuse, on teinud järgmise

otsuse

1. 17. jaanuari 1985. aasta määrusega, mis saabus Euroopa Kohtusse 21. juunil 1985, esitas Tribunale di Milano (Milano ringkonnakohtus) Euroopa Kohtule EMÜ asutamislepingu artikli 177 alusel viis eelotsuseküsimust EMÜ asutamislepingu artiklite 9, 12 ja 95 ning üldise tolli- ja kaubanduskokkuleppe (edaspidi „GATT”) III artikli tõlgendamise kohta.
2. Küsimused tõstatati selles kohtus Cooperativa Co-Frutta Srl'i (edaspidi „Co-Frutta”; banaanide järelvalmitamisega tegelev ühendus) ja Amministrazione delle Finanze dello Stato vahel pooleli olevas menetluses seoses värskete banaanide tarbimiselt maksuna kogutud summade tagasimaksmisega, täpsemalt seoses Colombiast pärit banaanidega, mille Co-Frutta on Beneluxist Itaaliasse importinud.
3. Et Tribunale di Milano otsustas, et kohtuasjaga seoses tekkisid küsimused ühenduse õiguse tõlgendamise kohta, peatas ta menetluse, kuni Euroopa Kohus on teinud eelotsuse järgmistes küsimustes:
 - „1. Kas maks, mida kirjeldatakse riigi tarbijamaksuna (*imposta erariale di consumo*), mis väidetavalt on kehtestatud nii imporditud kui ka kodumaiste toodete suhtes, ent tegelikult üksnes imporditud toodete suhtes, sest keskkonnatingimuste tõttu ei ole asjaomase toote (käesoleval juhul banaanide) kodumaist toodangut, on maks, millel on tollimaksuga samaväärne mõju, mis on EMÜ asutamislepingu artiklitega 9 ja 12 keelatud?
 2. Kas sellist maksu võib pidada riigimaksuks EMÜ asutamislepingu artikli 95 tähenduses, pidades silmas asjaolu, et nagu nimi osutab, on see maks kehtestatud kõnealuste kaupade tarbimise suhtes ning mitte nende impordi suhtes, isegi kui seda tegelikult kogutakse kaupade vormistamisel tollis ning see on kehtestatud üksnes banaanide, mitte muude puuviljade suhtes?
 3. Kui seda tuleb pidada riigimaksuks, kas siis on see vastuolus artikli 95 teise lõiguga ning seega keelustatud, kuivõrd selle eesmärk on kaitsta muid puuvilju, eriti kõiki Itaalias kasvatatavaid puuvilju?
 4. Kui küsimust hakatakse arutama, kas siis tuleb artiklit 95 kohaldada üksnes ühenduse liikmesriikidest pärinevate toodete suhtes või ka vabas ringluses olevate toodete suhtes?

5. Kui otsustatakse, et EMÜ asutamislepingu artiklit 95 ei kohaldata kolmandatest riikidest pärit toodete suhtes, kas siis on liikmesriikide toodete puhul artikliga 95 vastuolus olev maks vastuolus ka üldise tolli- ja kaubanduskokkuleppe (GATT) III artikliga kokkuleppe osalisriikide territooriumilt pärinevate toodete puhul?”
4. Euroopa Kohtule esitatud dokumentidest selgub, et Itaalia banaanitoodang, mis piirdub Sitsiiliaga, oli 1985. aastal 120 tonni ning Itaalia banaanimport oli samal aastal 357 500 tonni.
5. Samuti ilmneb Euroopa Kohtule esitatud dokumentidest, et Itaalia maksuõigusega on ette nähtud kokku 19 tarbijamaksu, millest kolm on kehtestatud troopiliste saaduste, s.o kohvi, kakao ja banaanide suhtes. Teised toiduainete tarbijamaksud hõlmavad kangete alkoholsete jookide, õlle, suhkru, magusainete, seemneõlide ja margariini makse. Samuti kehtib kümme muude kaupade kui toidukaupade tarbijamaksu, sealhulgas tubakatoodete, tikkude, metaani ning mineraal- ja muude õlide maksud.
6. Kohtuistungis ettekandes on esitatud asjaolud, menetluse käik ja vastavalt Euroopa Ühenduste Kohtu põhikirja käsitleva protokollile artiklile 20 esitatud märkused, mida on käesolevas kohtuotsuses nimetatud või arutatud üksnes niivõrd, kui võrd on vajalik Euroopa Kohtu põhjenduste esitamiseks.

Esimene ja teine küsimus

7. Esimene ja teine küsimus on seotud asutamislepingu artiklite 9 ja 12 tähenduses tollimaksuga samaväärse toimega maksu ning artikli 95 tähenduses riigimaksu eristamisega ning selle eesmärk on aidata riiklikul kohtul otsustada, millisesse maksukategooriasse banaanide tarbimismaks kuulub. Seepärast tuleks neid kaht küsimust käsitleda koos.
8. Vastavalt Euroopa Kohtu väljakujunenud kohtupraktikale hõlmab asutamislepingu artiklites 9 ja 12 sätestatud keeld seoses samaväärse toimega maksudega kõiki makse, mis kehtivad impordi ajal või suhtes, mille tulemuseks on (kui see kehtib eelkõige imporditud toote ja mitte samasuguse kodumaise toote suhtes) imporditud toote omahinna muutmine ja mis seega avaldab tollimaksuga samasugust piiravat mõju kaupade vabale liikumisele.
9. Oluline joon tollimaksuga samaväärse toimega maksu puhul, mis eristab seda riigimaksust, on seega asjaolu, et samaväärse toimega maks kehtib üksnes imporditud toodete suhtes ja riigimaks kehtib nii imporditud kui ka kodumaiste toodete suhtes.
10. Ent Euroopa Kohus on kinnitanud ka, et isegi maks, mis kehtib teisest liikmesriigist imporditud toote suhtes, kui ei ole olemas identseid või samasuguseid kodumaiseid tooteid, ei ole samaväärse toimega maks, vaid riigimaks asutamislepingu artikli 95 tähenduses, kui see on seotud üldise riigimaksude süsteemiga, mida kohaldatakse korrapäraselt tooteliikide suhtes kooskõlas objektiivsete kriteeriumidega toodete päritolu arvestamata.

11. Need kaalutlused näitavad, et isegi kui mõnel juhul tuleb imporditud toodete suhtes kehtiva maksu liigitamise eesmärgil võrdsustada äärmiselt väike kodumaine toodang selle puudumisega, ei tähenda see, et kõnealust maksu tuleb kindlasti pidada tollimaksuga samaväärse toimega maksuks. Eriti ei ole see nii, kui maks on osa üldisest riigimaksude süsteemist, mida kohaldatakse korrapäraselt tooteliikide suhtes kooskõlas eespool nimetatud kriteeriumidega.
12. Põhimenetluses arutatava tarbimise maks ei ole osa üldisest riigimaksude süsteemist. Üheksatteist tarbimismaksu reguleerivad ühtsed maksueeskirjad ning need on kehtestatud tooteliikide suhtes toodete päritolust olenemata kooskõlas objektiivse kriteeriumiga, s.o asjaoluga, et toode kuulub teatavasse kaubaliiki. Mõned neist maksudest on kehtestatud toiduainete suhtes, sh banaanide tarbimismaks. See, kas need kaubad on toodetud kodu- või välismaal, ei tundu mõjutavat määra, maksubaasi ega maksu sissenõudmise viisi. Neist maksudest saadav tulu ei ole eriotstarbeline; see moodustab maksutulu nagu muudki maksud ning aitab samamoodi rahastada üldiseid riigikuluseid kõikides valdkondades.
13. Seepärast tuleb seda maksu käsitleda üldise riigimaksude süsteemi lahutamatu osana asutamislepingu artikli 95 tähenduses ning selle ühilduvust ühenduse õigusega tuleb hinnata pigem selle artikli kui asutamislepingu artiklite 9 ja 12 alusel.
14. Esimesele ja teisele küsimusele tuleb seepärast vastata järgmiselt: maks, mida kirjeldatakse tarbijamaksuna, mis on kehtestatud nii imporditud kui ka kodumaiste toodete suhtes, ent mida tegelikult kohaldatakse enamasti üksnes imporditud toodete suhtes, kuna kodumaine toodang on äärmiselt väike, ei ole impordi tollimaksuga samaväärse toimega maks EMÜ asutamislepingu artiklite 9 ja 12 tähenduses, kui see on osa üldisest riigimaksude süsteemist, mida kohaldatakse korrapäraselt tooteliikide suhtes toodete päritolust olenemata kooskõlas objektiivsete kriteeriumidega. Seepärast on see artikli 95 tähenduses riigimaks.

Kolmas küsimus

15. Kolmandas riikliku kohtu esitatud küsimuses soovitakse teada, kas juhul, kui kõnealust maksu tuleb käsitleda riigimaksuna, on see artikli 95 teise lõigu kohaselt keelatud, kuna selle eesmärk võib olla kaitsta teisi puuvilju, eriti Itaalias tavapäraselt kasvatatavaid puuvilju.
16. Esiteks tuleb märkida, et täna tehtud otsuses (kohtuasi 184/85: komisjon v. Itaalia Vabariik, EKL 1987, lk 2013) on Euroopa Kohus kinnitanud, et „kehtestades ja jättes kehtima värskete banaanide tarbimiselt võetava maksu, mida kohaldatakse teistest liikmesriikidest ja eelkõige Prantsuse ülemeredepartemangudest pärinevate banaanide suhtes, ei ole Itaalia Vabariik täitnud oma EMÜ asutamislepingu artikli 95 teisest lõigust tulenevaid kohustusi”. [Mitteametlik tõlge]
17. Euroopa Kohus on hinnanud sarnasuse kriteeriumi, millel artikli 95 esimeses lõigus sätestatud keeld põhineb, vaadeldes ühelt poolt kahe tooteliigi (s.o banaanid ja Itaalias tavapäraselt toodetavad lauapuuviljad) objektiivseid omadusi, nagu nende

organoleptilised omadused ja veesisaldus, ning teiselt poolt seda, kas kaks puuviljaliiki täidavad samu tarbimisvajadusi.

18. Euroopa Kohus on sedastanud, et kahe tooteliigi omadused erinesid nii toodete organoleptiliste omaduste poolest kui ka nende suutlikkuse poolest vastata samadele tarbimisvajadustele. Euroopa Kohus on seepärast otsustanud, et artikli 95 kohaldamisel ei ole need tooteliigid samasugused.
19. Nagu Euroopa Kohus on oma tänases eespool osutatud kohtuotsuses märkinud, et kui artikli 95 esimeses lõigus ettenähtud sarnasuse nõue ei ole täidetud, on selle artikli teise lõigu eesmärk hõlmata kõiki kaudse maksukaitse vorme toodete puhul, mis artikli 95 esimese lõigu tähenduses samasugused olemata üksteisega siiski konkureerivad, isegi kui konkurents on osaline, kaudne või võimalik.
20. Järelikult on selle sätte üldeesmärk tagada maksustamise neutraalsus ning hoida ära, et liikmesriik diskrimineeriks teisest liikmesriigist imporditud toodet, soodustades oma maksualaste õigusaktide abil kodumaiseid tooteid ning takistades seega liikmesriikidevahelist kaupade vaba liikumist.
21. Euroopa Kohus on eespool osutatud kohtuotsuses märkinud, et banaanid on puuviljatarbijate jaoks alternatiiv. Seepärast tuleb banaane käsitleda selliste puuviljadega osaliselt konkureerivatena. Seepärast ei tohi banaanide maksustamisel olla mõju, mis võimaldab Itaalias tavapäraselt kasvatatavate lauapuuviljade kaudset kaitset.
22. Samuti on seoses seaduses nr 986 kehtestatud maksueeskirjade kaitsva laadiga selles kohtuotsuses sedastatud, et neid eeskirju iseloomustab asjaolu, et asjaomast tarbijamaksu ei kohaldata kõige tavalisemate Itaalias toodetud puuviljade suhtes. Seda, et maksul on kaitsev mõju, näitab selle määr 525 Itaalia liiri kilogrammi kohta, mis on ligikaudu pool 1985. aasta impordihinnast. Selline maksustamiserinevus mõjutab nende toodete turgu, vähendades imporditud toodete võimalikku tarbimist.
23. Kolmandale küsimusele tuleb seepärast vastata järgmiselt: EMÜ asutamislepingu artikli 95 teise lõiguga on välistatud tarbijamaksu kehtestamine teatavate imporditud puuviljade suhtes, kui see võib kaitsta kodumaist puuviljatootmist.

Neljäs küsimus

24. Neljanda küsimuse eesmärk on teha kindlaks, kas artiklit 95 kohaldatakse kõigi ühenduse liikmesriikidest tulevate toodete suhtes, sh kolmandatest riikidest pärinevate ja liikmesriikides vabas ringluses olevate toodete suhtes.
25. On tõsi, et erinevalt asutamislepingu artiklist 9, milles on selgelt osutatud kolmandatest riikidest tulevate ja liikmesriikides vabas ringluses olevatele toodetele, osutatakse artiklis 95 üksnes „teiste liikmesriikide” toodetele. Ent Euroopa Kohus on korduvalt sedastanud, et artikli 95 esimene ja teine lõik täiendavad asutamislepingu süsteemis sätteid, millega keelustatakse tollimaksud ja samaväärse toimega maksud. Nende eesmärk on tagada kaupade vaba liikumine liikmesriikide vahel tavapäraistes konkurentsitingimuses, kõrvaldades igas vormis

kaitse, mis võib tuleneda riigimaksu kohaldamisest, millega diskrimineeritakse teiste liikmesriikide tooteid. Seepärast peab artikkel 95 tagama riigimaksu täieliku neutraalsuse kodumaiste toodete ja teistest liikmesriikidest imporditud toodete konkurentsi puhul.

26. Artiklit 95 ei saa tõlgendada vastupidi eespool osutatud eesmärgile. EMÜ asutamislepingu artikli 9 lõike 1 kohaselt peab ühendus rajanema tolliliidul, mis hõlmab kogu kaubavahetust ning millega kaasneb ühise tollitariifistiku vastuvõtmine. Nagu Euroopa Kohus on oma 15. detsembri 1976. aasta otsuses (kohtuasi 41/76: Donckerwolcke, EKL 1976, lk 1921) sedastanud, kohaldatakse vastavalt artikli 9 lõikele 2 ühendusesisese kaubanduse liberaliseerimiseks vastuvõetud sätteid ühtviisi nii liikmesriikidest pärinevate toodete kui ka kolmandatest riikidest tulevate ja ühenduses vabas ringluses olevate toodete suhtes kooskõlas artiklis 10 sätestatud nõuetega. Seoses sellega on Euroopa Kohus selgitanud, et seoses kaupade vaba liikumisega ühenduses käsitletakse vabas ringluses olevaid tooteid lõplikult ja täielikult liikmesriikidest pärit toodetena.
27. Euroopa Kohus on oma 1. juuli 1969. aasta kohtuotsuses (liidetud kohtuasjad 2 ja 3/69: Sociaal Fonds voor de Diamantarbeiders, EKL 1969, lk 211) sedastanud, et EMÜ asutamislepingu artiklites 9 ja 12 sätestatud keeldude tähtsus on selline, et eri tolli- ja maksumeetmete abil nende eiramise vältimiseks on asutamislepingu eesmärk hoida ära nende rakendamise võimalik ebaõnnestumine. Ta kinnitas, et artikli 95 eesmärk on täita lüngad, mille maksumeete võib ettenähtud sätetes tekitada.
28. Seega oleks artikli 95 selline tõlgendamine, mis takistaks selle kohaldamist vabas ringluses olevate toodete suhtes, vastuolus nii artiklites 9 ja 10 väljendatud asutamislepingu mõttega kui ka asutamislepingu süsteemiga. Kaubanduspoliitika kuulub kolmandate riikide puhul üksnes ühenduse pädevusse vastavalt nõutavatele kaitsemeetmetele, mida võib võtta asutamislepingu artiklis 115 sätestatud tingimustel. Seepärast ei saa liikmesriigid kehtestada diskrimineerivaid makse toodete suhtes, mis pärinevad kolmandatest riikidest, kuid on ühenduses vabas ringluses.
29. Neljandale küsimusele tuleb seepärast vastata järgmiselt: EMÜ asutamislepingu artikkel 95 hõlmab kõiki liikmesriikidest pärinevaid tooteid, sh kolmandatest riikidest pärinevaid tooteid, mis on liikmesriikides vabas ringluses.
30. Pidades silmas vastust neljandale küsimusele, ei ole vaja viiendale küsimusele vastata.

Kohtukulud

31. Euroopa Kohtule märkusi esitanud Itaalia Vabariigi valitsuse ja Euroopa Ühenduste Komisjoni kulusid ei hüvitata. Et põhikohtuasja poolte jaoks on käesolev menetlus riiklikus kohtus pooleli oleva asja üks staadium, otsustab kohtukulude jaotuse nimetatud kohus.

Esitatud põhjendustest lähtudes

EUROOPA KOHUS,

vastates küsimustele, mille Tribunale di Milano esitas talle oma 17. juuni 1985. aasta määrusega, otsustab:

- 1) **Maks, mida kirjeldatakse tarbijamaksuna, mis on kehtestatud nii imporditud kui ka kodumaiste toodete suhtes, ent mida tegelikult kohaldatakse enamasti üksnes imporditud toodete suhtes, kuna kodumaine toodang on äärmiselt väike, ei ole impordi tollimaksuga samaväärse toimega maks EMÜ asutamislepingu artiklite 9 ja 12 tähenduses, kui see on osa üldisest riigimaksude süsteemist, mida kohaldatakse korrapäraselt tooteliikide suhtes toodete päritolust olenemata kooskõlas objektiivsete kriteeriumidega. Seepärast on see artikli 95 tähenduses riigimaks.**
- 2) **EMÜ asutamislepingu artikli 95 teise lõiguga on välistatud tarbijamaksu kehtestamine teatavate imporditud puuviljade suhtes, kui see võib kaitsta kodumaist tootmist.**
- 3) **EMÜ asutamislepingu artikkel 95 hõlmab kõiki liikmesriikidest pärinevaid tooteid, sh kolmandatest riikidest pärinevaid tooteid, mis on liikmesriikides vabas ringluses.**

Galmot

Kakouris

O'Higgins

Schockweiler

Bosco

Koopmans

Due

Everling

Bahlmann

Joliet

Rodríguez Iglesias

Kuulutatud avalikul kohtuistungil 7. mail 1987 Luxembourgis.

Kohtusekretär

Koja esimees presidendi ülesannetes

P. Heim

Y. Galmot